

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Н О Д У Н А В К А.

№ 27.

У Суботу 1. Юлія

1844.

Х И М Н А Б О Г У.

О свесилный Боже и свехвалный!
 Милостивый свему свѣту Отче,
 Саздателю вѣчный, непостижный,
 Сваке тварке Творче чудноватый!
 Сва створени Ты крѣпко управляшь,
 Съ Твоіомъ вольомъ сунце насъ огрѣва,
 Мѣсець, звѣзде красотомъ веселе,
 Съ Твоіомъ вольомъ пѣва данасъ славуи.
 Твогъ постаня почетаць край нема,
 Твоя нити мож' престати бытность,
 Ништа Т' давно сакрити неможе;
 Свашто к' быти кратко, и престати,
 Макарь данасъ како силно было:
 Ты си быо, бытѣшь и на вѣки.
 Богъ надъ свима Ты си богуюиій,
 Нити равна, нити веѣгъ имашъ,
 Царъ си еданъ царствующиій царма,
 Са сазданѣмъ цѣлымъ Ты управляшь;
 Ты с' трилицанъ, али неразѣланъ,
 Свойствама си презпунѣнь светимъ,
 Сяйна Ти е воля невредима
 Са пространымъ небомъ, свѣтилама;
 Свемогуиность Твоя е нескрушна
 И са земљомъ, и са свима тварма.
 Шалѣшь штедре блага любеиымъ Те,
 Коя крѣпкомъ рукомъ садржавашъ,
 И покланяшь свима добрымъ людма;
 Судбу бѣдногъ Ты блажишь надеждомъ.
 Благій Творче презрзи ми вѣнаць,
 Чувства грѣшна кои Ти саплеу,
 Малаый даракъ жертвуе Ти сердце,
 Благодарно за сва свѣдска добра.

Андрија Петровићъ,
Учешакъ Поевѣ.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЬ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

(Продуженіе.)

V.

Сада, гди сватко едносталность и брзоѣу само тражи, морамо се чудити, што се Руси и Срби непрестано свога (нако сами увиѣаю) непотребногъ знака „ѣ“ (ерь) оставити неће, кое ий у писаню задржава. У старославенскимъ езыху чрезъ граматично граѣнѣ може се оправдати; ал' у рускомъ и сръбскомъ ништо. Господинъ Вукъ показа у своимъ дѣлима тако крѣпко, да га нитко оповрѣни неможе, да се овай знакъ у сръбскомъ езыху безъ никакве ште-те изоставити сме. — Да ніе потребно, показую и друге кирилске кнѣиге, гди знака „ѣ“ нема, како Златотворно Село, Бачка Вила, Сръбско-французка словница одъ Ювановића и друге кнѣиге, а межу тима има и изданы одъ Матице Сръбске, н. пр. Задигъ г. 1828 печатанъ и т. д.

То бы приближеніе врло лако было, да Руси и Срби изъ свои писмена тай знакъ избаце; Латински Славяни немаю ни то, ни томе подобно знаменѣ, пакъ ий отегоѣуе у читаню кирилице, ерь иймъ брзый прегледъ цѣлога одузима. Некъ кирилски Славяни латинскимъ то за любавъ учине; ерь бы и приближенію и себи много ползовали чрезъ то, што бы се едногъ непотребногъ и сувншногъ знака опростили.

VI.

Башъ е жалостно видити, како е кирилица преѣшаниѣга доба у многимъ случаяма одъ абецеде се удалявала. Уведенѣ правогъ „Н“ мѣ-

то нагнутогъ „Н“, и шиястогъ „у“ мѣсто округлогъ „ѣ“ веѣь самъ споменуо. Треѣий при- мѣрь имамо у писму „иже“ (И, и), кое є време- номъ све више и више „і“ заступати узело. Н. пр. пре є обычай быо писати „віно, архиман- дритъ“ и т. д. съ єднопотезнымъ „і“, а садъ ево овако зачело се писати: „віно, архимандритъ“ съ двопотезнымъ „и“ и т. д. Пре десетакъ го- дина (шта ли?) писало се єднопотезно „і“ у сви- ма именима страны светаца, као што су: Фі- ліппъ, Каллістратъ, Николай и остала; а данасъ се у свима тѣма именима веѣь пише двопотез- но „и“. Те тако Латинцима непознато „И, и“ мало по мало надвлада свуда познато „і“. То заиста нити є потребно, нити полезно было. Правописъ Руса и Србаля постаде додуше пра- вилни и слѣдственни по нешто, ал' не саврше- ни. Добро я знамъ, да се они садъ єдногъ єди- ногъ правила држе: „Предъ самогласницима (и зато предъ покраѣненіемъ „я, є, ю“) пиши єдно- потезно „і“, а свагда другче двопотезно „и“. Али шта ће два знака, кадъ є єдно посве дос- та? И шта ћемо да рекемо, кадъ Србинъ н. пр. пише: у мужкомъ полу „біо“ съ єднопотез- нымъ „і“, а у женскомъ „била“ съ двопотезнымъ „и“; у опредѣльномъ времену „бієль, бієшь, бію“ и т. д. съ єднопотезнымъ „і“, а у неопредѣль- номъ „бити“, и у произведенію „битіє“ опетъ съ двопотезнымъ „и“? Молимъ само, є л' то па- метно и по правилама коренословія и граммати- ке, да се єдна словка „бі“, коя се свагда єдна- ко изговара, по своевольномъ закону на два начина пише? У той струци кирилска писме- на врло се несавршена быти чине. И Г. Вукъ є збыля у србскомъ єзыку избацію єдно одъ о- вы знамена (сирѣчь „і“) и у своя писмена при- мію є само „И, и“. Но нека онъ латинскимъ Славянима опрости, што нѣговъ изворъ одо- брити немогу; ерь они, а и цѣла Европа познаю врло добро потезъ „і“, а двопотезно „И, и“ са- мо є Кирилцима познато; быо бы дакле болъ учинію, да є се съ єднопотезнымъ „і“ свой Ев- ропи придружію, неголи съ двоповезнымъ „И, и“ одъ нѣ отуѣію, премда є у осталомъ за ра- зумъ кое му драго све єдно.

Айде дакле, браћо Кирилци, у поправляню вашегъ правописа примите обите, мѣсто дво- потезнога „И, и“, єднопотезно „І, і“, не само зато, што га и Латинци познаю, веѣь и што є за писанъ краѣе, нити тако лако у блудно за- вести може; ерь у штампн не посве бистой писмена *иже, пацъ, покой* („и, и, и“) лако се за- мѣннати могу. — Осямъ тога у косої (курзивъ)

штампи писме „и“ има округласту форму „и“, што у Славяна, кои се латинскимъ словима слу- же, и скоро у свы осталы Европеаца као ки- рилско „у“ гласи, дакле Латинца то свакій часъ забунює.

На пуной страни Подунавке писме се „И, и“ до 200 путій налази, а кадкада и 400 путій. Каково олакшанъ у читаню небы за Латинца было, да є свуда єдно потезно „і“! За колико бы се на тай начинъ єдни къ другима прибли- жили, и како бы ласно то Кирилци учинити могли! Нитко се у читаню небы забунювао; а шта више, было бы читателя, кои ту промѣ- ну у правопису ни опазили небы. У ничемъ другомъ немогу Кирилци тако лако показати, да су наданути владаюћимъ данасъ духомъ сла- вянске узамности.

И други су народи у такима обстоятел- ствама то исто чинили, што мы Русима и Ср- бима савѣтуємо. Юштъ у почетку овога вѣка Чеси су за кирилско „ѣ“ два знака имали; у почетку рѣчи писау „у“, а у среди и на концу „и“, кое последнѣ садъ су свуда примили, ерь га многи Славяни и Европейци такођеръ за то исто употребляваю. — Тако су и сви латин- скимъ словима пишући Славяни кирилско „С“ у малимъ писменима на почетку и у среди рѣ- чи назначавали правымъ „ѣ“, а на концу рѣчи заврнутымъ „ѣ“ а у великимъ писменима само є заврнуто „S“ владало. И садъ ево сви примише заврнуто „s“, оставивши право „ѣ“, кое само юштъ Крайнци у несавршеномъ пра- вопису своє задржаше. Па заиста право су имали латински Славяни, што су избадили то писме, кое човекъ найлакше съ писменомъ f(=ѣ) промѣннати може.

Ал' ће їй быти, кои ће ми рећи: „Ако бы то Руси и учинили, те мѣсто двопотезнога „И, и“ свуда метну єднопотезно „І, і“: ал' у на- шемъ Србскомъ єзыку то неможе быти. У о- вима двѣма словкама „њи“ и „льи“, н. прим. *пріятельи, кнѣга* и т. д., морамо двоструко „И, и“ имати, ербо на мѣсто „њи“ неможемо писа- ти ни „ні“, ни „ні“; изъ истога узрока немо- жемо ни на мѣсто „льи“ употреблявати „лы“ нити „лі“. — Ако браћа Срби Вукове знаке „њи, льи“ увести неће, ово є извиненіє основа- но. У двѣма наведенима словкама необходимо потребно їмъ є онда двопотезно „и“; овде бы га онда могли юштъ задржати, али баремъ у свима другима случанма неца єднопотезно „і“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

ставе. Ако се дакле двопотезно „И, и“ кодъ Србаля, посве изоставити неможе: то баремъ дека се до нешто ограничи.

(Краиць слѣдую.)

О Д Л О М А К Ъ.

РАДОМИРЪ И МИЛЕВА.

Радомиръ. Заръ непрестано да ме цвѣдишь? Заклиньмъ те свымъ на свѣту, проговори. Цѣо ми е животь већь мрзакъ, една една радость цвѣтала ми е у твоёмъ кругу, и ту ми заръ да укратишь? Слабомоћанъ самъ, исповѣдамъ, што неумемъ себи заповѣдѣти, и по предузетомъ начину што неподамамъ — ал' —

Милева. Остани при предузманю.

Р. (У себи:) Зашто е збогъ свирѣпостѣй нѣны све већма цѣнити морамъ? Она е моимъ падениемъ у души мојой све већма и већма побѣду доставала, и самымъ тымъ држимъ, да бы веће падение поднео, ако бы ми та побѣда нѣна неполезна была. (Велегласно:) Остаемъ при предузманю. — Съ Богомъ. (Полази.) (У себи:) Никадъ више нећу те видѣти, можда на ономъ свѣту; нећу ову цвѣтну околность нѣомъ украшену више сматрати, ништа одсадъ неће ме тронути. (Велегласно:) Съ Богомъ драга Милева!

М. (Само рукомъ и анѣлскимъ умилѣнѣмъ, помешанымъ съ прикривеномъ тугомъ, и као срдито знакъ му да.)

Р. (Враћа се.) Дай ми еданъ полюбаць — (и таки нечекаюћи одговора процвили ахъ! и пође.)

М. Богъ некъ ти е путевођа, и помисли кои путь на мене.

Милева оставша сама почне се неспокойно окрећати, и видећи себе саму, уздане и пође шетати се по башти.

Шта е се у души нѣной волновало, самъ Свемогућѣи зна, но мысли, коима се после вѣнчана невѣста занима, у томъ магновеноу ямачно вѣсу е обузимале. Онај уздисай бы е истина као неке побѣде надъ самымъ собомъ гласъ, ал' одѣкъ у нѣномъ срцу чинаше се да налази. После краткогъ пролазка врати се у дворану, гди е весело друштво дочека. О каква сѣй-

на звѣзда садъ у кругъ тѣй ступи, съ ускликомъ сви е поздраве. На лицу нѣномъ радость изваяна бы, но редки само познаватель човечіе природе съ ти знакова увидѣти мого бы, да е та радость подобна цвѣту у стакленомъ врту нѣгованомъ, кои жарке луче природногъ сунца зато већма текъ упија, да бы пре угинути мого. То нико примѣтио нѣ.

После неколико мѣсеци великій маскиратъ балъ бы држанъ, и две различногъ друштва маске почну се разговарати.

а.) Я му опраштамъ и сажалюемъ нѣгову судьбину, но молимъ васъ кажѣте ми обстоятелно нѣгову смртъ. Срце ме боли и я знамъ каквымъ самъ га тежкимъ чувствомъ неутѣшено одпустити морала, нѣгово слабомоћіе, ахъ шта велимъ, нѣгова готовость, жертвовати се за едну слабу женску, о коіой іошть увѣренъ нѣ быо да га любви, у колико ме е одъ нѣга одвраћала; съ тимъ ме е више после нѣгово конечно одказиванѣ удивило, и у само разкаянѣ доводило, но молимъ настави: животь и смртъ нѣгова мене се исто тичу, као најближнѣ сроднице.

б.) Дуго самъ я надъ нѣмъ лебдила и мѣсто матере заступала, приврженость нѣгова мени то е налагала, залудъ бы свако мое старанѣ, онъ е највесели чиню се быти, но тайна туга на срцу примала е свой данакъ, докъ га напоследку свогъ превлада. Я самъ му на гробу лѣпо цвѣће посадила, моимъ самъ га сузама орошавала, и то, кое самъ ти при уласку дала, съ нѣвогъ е гроба, садъ све знашь, съ Богомъ.

Милева исто е венула, као и надгробно цвѣће, она дична мома, радость цѣле окрести, у кою е ступала, у црны хальина краткѣи свой вѣкъ оконча. Ёда ли полазећи съ овогъ свѣта и на Р, помисли?

К. С. Поповићъ.

Ч О В Е Ч І Я В Е Л И Ч И Н А.

Како е човекъ великій!

Высокъ е сводъ небесный. Ал' човекъ съ дурбиномъ, коєга е измыслио и художественно саставіо, стократногъ снагомъ съ высине привлачи звѣзде, и нѣове путове дознає.

Дубока е земля. Ал' ю човекъ са своіомъ снагомъ и помоћу гвозђа и парны машина, кое е онъ художествено у редъ довео, пробія, и пећину едну за другомъ у крылу землѣ копа, уређуе дивлѣ воде, кое изъ камены пукотина изкачу, и износи изъ землѣ сакривена блага.

Пространо е море. Ал' се човекъ на художествено саставлѣномъ дрвету по нѣму вози, и саюжава разлучене стране свѣта.

Лавъ е дивлѣй и страшанъ, онъ кадъ се разлоти, са снажнимъ шапама землю разкопава. Ал' га човечій оштрый погледъ поплаши, и художествено начинѣна пушка обара на землю.

О како е човекъ великій! Крозь све државе знаня нѣговъ силный духъ | проницава, а зна се и у заблућеніяма добро наћи. Художествена дѣла онъ измышлява и изводи, и на млога столѣтія подиже каменита зданія.

Само е еданъ већій; нѣгова е величина непостижима, и къ нѣму треба човекъ горе да погледя са смиреносћу и благодарносћу; ербо човекъ што е, то е чрезъ нѣга.

Д. Аврамовићъ.

МУДРЕ РЪЧИ.

Обычай е најача дужность.

Жалость и радость имаю и даю крыла.

Шта е сва земля друго, него предсобиште малаго гроба.

Човекъ, кога јошть и една мысао любви тони, ніе самъ, ма стояо у пустинѣ.

Любавъ е наравна мати крайности, еръ за ню нема среднѣга пута.

Поглавица у свакомъ послу треба да се добродѣтеланъ показуе, ако хоће да добродѣтелно нѣгови поданици раде. Вредни е нѣговъ изгледъ одъ написаны закона, еръ е онъ законъ живый.

Тиранъ есамо овда якъ, кадъ су други слаби, бои се оны, кои се нѣга небое, клони се оны, кои се нѣга неклоне.

Добродѣтель — облагорођава само човека, али га нечини богата.

Само правда обезбѣђава одъ паденія, а не сѣла.

СРБСКА НАРОДНА ПЪСМА.

(Изъ збирке Милоша Поповића.)

ПОЛАЗАКЪ МЛАДОГЪ ОБЛАЧНѢА НА КОСОВО.

Книгу пише србскій кнезь Лазаре,
Те е шалѣ на тридесетъ страна,
Да му дођу тридесетъ войвода.
Све войводе напредъ му дођоше,
Ал' недође младый Облачићу.
Мало време постояло беше,
Али дође и младый Облачићу.
Кадъ е было близу до Косова:
Коня игра са четири копя,
Кое у высъ, кое унапредакъ,
Огледа га дал' е добаръ за бой.
И баца се первымъ буздованомъ
У высине плаветногъ въздуха,
Пакъ у руке нѣга дочекаше,
Да оѣ види, дал' е добаръ юнакъ.
Ал' е съ овымъ Облачићу младый
Издалека побуніо Турке;
Чакъ кадъ дође у Косово равно,
Одма поче бой бити съ Турцима;
До подне е три иляде сек'о,
А одъ подне ни броя се незна.
Но кадъ беше сунце на заранце,
Онъ саломи саблю аламкинню,
Пакъ е баца у корице златне.
Кадъ видоше Турци Яничари,
Да саломи Облачићу младый
Оштру свою саблю аламкинню,
Нагнуше на нѣга к'о вуци:
Сунце зађе, Облачићу погибе.

НОВА КНЪИГА.

Глукъ II. или одговоръ на Вуковъ одговоръ на лажи и опаданъ у Србскомѣ Улаку, (печ. у Бечу 1844). Одъ М. Светића. У Београду, печатано у книжеско-србской типографіи. 1844. — На 8-ку, стр. 39.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителствевој Книгопечатни у Београду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА